

Helsingin osallisuusmalli

Helsinki

Osallisuusmallin tausta

- Osana johtamisjärjestelmän uudistamista päätettiin valmistella kaupunkilaisten osallistumisen linjaukset.
- Pohjana kuntalain osallisuussäännökset ja aiemmat kokeilut ja selvitykset.
- Kaupunkilaisten, järjestöjen, elinkeinoelämän ja muiden sidosryhmien laajamittaisen osallistumisen ja vuorovaikutuksen mahdollistava Helsingin osallisuus- ja vuorovaikutusmalli on keskeisessä roolissa tavoiteltaessa kaupungin toiminnan asukaslähtöisyyden ja kaupunkilaisten osallisuuden parantumista.

5 havaintoa osallisuusmallin valmistelusta

1. Kaikki haluavat, että Helsinki on entistä parempi kaupunki.
2. Ihmiset ovat valmiita antamaan asiantuntemustaan ja osaamistaan yhteisen hyväksi.
3. Hyvän osallisuuden mittari ei ole samanmielisyys, vaan reilu prosessi.
4. Osallisuuden on vahvistettava eri väestöryhmien välistä ymmärrystä ja kunnioitusta.
5. Meillä on osallisuudessa paljon osaamista, merkittäviä onnistumisia ja paljon innostuneita työntekijöitä.

(Lähde: yhteiskehittämispäivät 200 hengelle, kyselyt, noin 10 yhteiskehittämisen- ja keskustelutilaisuutta)

Helsinki

Helsingin osallisuuden periaatteet

1. Yksilöiden ja yhteisöjen osaamisen ja asiantuntijuuden hyödyntäminen
2. Omaehtoisen toiminnan mahdollistaminen
3. Yhdenvertaisten osallistumismahdollisuuksien luominen

(Hallintosääntö, hyväksytty kaupunginvaltuustossa
16.11.2016)

Osallisuus Helsingin kaupungin hallintosäännössä

Osa VII luku 26 Aloiteoikeus ja aloitteiden käsittely

1§ Kunnan jäsenen tai palvelun käyttäjän aloite ja sen käsittely

Kaupunginhallituksen tulee esittää kaupunginvaltuuston tietoon **kahdesti vuodessa** kaupunginvaltuuston toimivaltaan kuuluvissa asioissa kunnan jäsenen tai palvelun käyttäjän aloitteet ja niiden johdosta suoritettut toimenpiteet.

2§ Aloitteen tekijälle annettavat tiedot

Aloitteen tekijälle on ilmoitettava aloitetta käsittelevä viranomainen ja arvioitu käsittelyaika.

3§ Nuorten aloite ja sen käsittely

Nuorten aloitteella tarkoitetaan helsinkiläisten 13-17-vuotiaiden tekemiä aloitteita kaupungin toimintaan kuuluvissa asioissa.

Kaupunginhallituksen tulee esittää **kaupunginvaltuuston tietoon kahdesti vuodessa** nuorten aloitteet, niiden johdosta suoritettut toimenpiteet sekä nuorisovaltuustoa vastaavan toimielimen lausunto.

Kaupunkilaisten ja palvelunkäyttäjien osallistumisoikeus

2§ Nuorten osallistuminen ja vaikuttaminen

Kaupunginhallitus asettaa kuntalain 26 §:n mukaisen nuorisovaltuustoa vastaavan nuorten vaikuttamistoimielimen. Toimielimen tehtävistä säädetään kuntalaissa ja nuorisolaissa sekä määrätään kaupunginhallituksen asettamispäätöksessä.

3§ Ikääntyneen väestön osallistuminen ja vaikuttaminen

Kaupunginhallitus asettaa kuntalain 27 §:n mukaisen vanhusneuvoston. Toimielimen tehtävistä säädetään kuntalaissa sekä määrätään kaupunginhallituksen asettamispäätöksessä.

4§ Vammaisten henkilöiden osallistuminen ja vaikuttaminen

Kaupunginhallitus asettaa kuntalain 28 §:n mukaisen vammaisneuvoston. Toimielimen tehtävistä säädetään kuntalaissa sekä määrätään kaupunginhallituksen asettamispäätöksessä.

Osa VII luku 27 Kaupunkilaisten ja palvelunkäyttäjien osallistumisoikeus

1§ Osallisuuden ja vuorovaikutuksen periaatteet

Kunnan jäsenten osallisuus ja kaupungin ja kaupunkilaisten vuorovaikutus perustuu yksilöiden ja yhteisöjen osaamisen ja asiantuntijuuden hyödyntämiseen, omaehtoisen toiminnan mahdollistamiseen ja yhdenvertaisten osallistumismahdollisuuksien luomiseen.

Helsingin kaupungilla kaupunkilaisten ja palveluiden käyttäjien osallistumisen ja vuorovaikutuksen osatekijöitä ovat: Hallinnon avoimuus, selkokielineen ja monikanavainen viestintä, alueellinen osallistuminen, osallistuva suunnittelu ja budjetointi, asukaslähtöisyyttä edistävät käyttäjä- ja asiakasraadit, asiakaskokemuksen ja palautteiden hyödyntäminen, toimivat aloitekäytännöt sekä kansalaistoiminnan kannuste- ja tukimenettelyt.

Kaupunginvaltuusto asettaa kaupunkistrategiassa ja talousarviossa osallisuuden ja vuorovaikutuksen painopisteet ja tavoitteet.

**Kaupunkilaisten
tieto ja osaaminen**

*Yhdessä parempaa
kaupunkia*

Hyödynnetään
kaupunkilaisten ja
yhteisöjen
asiantuntemusta ja
osaamista
kaupungin
toiminnan ja
palvelujen
kehittämisessä
sekä
päättöksenteon
valmistelussa.

Käyttäjien osallisuus

Toimivat ja reilut palvelut
Palveluiden ja kaupungin käyttäjälähtöinen kehittäminen
yhdenvertaisuus huomioiden.

Alueellinen vaikuttaminen

Omaleimaiset ja yhteisölliset alueet
Paikkaperustainen kehittäminen ja yhdessä tekeminen
alueellisissa yhteistyön ja viestinnän rakenteissa.

Aktivismi ja omaehtoisen toiminnan muodot

Meidän Stadi
Kaupunki yhteisöllisyyden, vaikuttavien tekojen
ja kohtaamisten paikkana ja mahdollistajana.

**Asiointi ja asiakaskokemus
osallistumisen ja vuorovaikutuksen rakentajana**

Olet tullut juuri oikeaan paikkaan
Myönteinen ja yhtenäinen palvelukulttuuri ja vuorovaikutteinen
viestintä positiivisen kaupunkikokemuksen välittäjänä.

**Kaupungin toiminta
ja päätöksenteko**

*Avoim ja osallistava
Helsinki*
Kaupungin monipuoliset
osallistumisen ja
vaikuttamisen kanavat ja
menetelmät verkossa ja
kasvokkain.

Osallisuus ja vuorovaikutus kaupunkistrategiassa

Toimivuus rakentuu tasa-arvolle, yhdenvertaisuudelle, vahvalle sosiaaliselle koheesiolle ja **avoimelle osallistavalle toimintatavalle.**

Toimivaa kaupunkia rakennetaan **luottamuksen** varaan.

...**avoimen datan** esimerkilliseen hyödyntämiseen sekä **designin** kokonaisvaltaiseen ymmärtämiseen luovat edellytyksiä niin virikkeelliseen arkeen kuin merkityksellisten ratkaisujen hakemiseen globaaleihin haasteisiin.

*Helsinki kehittää yhteen sovitettuja, vaikuttavia ja ihmiskasvoisia palveluja **yhdessä kaupunkilaisten kanssa.***

*Helsingin toimintamalli perustuu mahdollisimman suureen **avoimuuteen ja läpinäkyvyyteen.** Helsinki on maailman johtava kaupunki julkisen tiedon avaamisessa ja sen hyödyntämisessä.*

...modernit osallisuuskäytännöt parantavat **väestöryhmien välistä ymmärrystä**, yhdenvertaisuutta ja palvelujen laatua.

Kaupunki on kaikkia varten. Kaupunkia rakennetaan **yhdessä.**

Kaupunkilaisten ja yritysten luomat **jakamistalouden** uudet toimintamallit monimuotoistavat kaupunkia yhteisöllisesti ja taloudellisesti.

Asukas- ja käyttäjätyytyväisyys on kaupungin tuloksellisuuden keskeisimpiä mittareita.

*Helsingissä otetaan käyttöön sähköinen asiointi mahdollisimman laajasti ja kerätään systemaattisesti **palautetta** sähköisesti.*

Helsinki vahvistaa asemaansa osallisuuden ja avoimuuden kansainvälisenä edelläkävijänä.

Helsinki tukee asukkaiden ja yhteisöjen **alueellista** oma-aloitteisuutta ja yhteistoimintaa.

Kaupunki varmistaa tuoreen organisaatiomuutoksen tavoitteiden, erityisesti asukaslähtöisyyden, **osallisuuden** ja kustannustehokkuuden toteutumisen sekä kaupunkikokonaisuuden ohjattavuuden paranemisen.

*Helsingissä rakennetaan monipuolisia ja elinvoimaisia kaupunginosia kasvattamalla **asukkaiden vaikutusvaltaa** elinympäristönsä asioihin.*

Avoin, osallistava ja omintakeinen kulttuurimme synnyttää jatkuvasti uutta ja odottamatonta.

Helsinki on asukas- ja käyttäjälähtöinen kaupunki.

Päätöksentekomalleja ja palveluprosesseja tehostetaan ja **byrokratiaa kevennetään.** Helsinki on ensisijaisesti paikka ja yhteisö, ei virkakoneisto. Kaupunki on **omaleimaisten kaupunginosiensa** summa, asukkaidensa, yrittäjiensä ja vierailijoidensa muodostama urbaanisti yhteisöllinen kokonaisuus.

Helsinki ymmärtää roolinsa yhä enemmän edellytysten luojana ja **mahdollistajana.** Helsinki luo aktiivisesti **kumppanuuksia** kansalaisjärjestöjen ja kaikkien kaupungin kehittämisestä ja elävöittämisestä kiinnostuneiden kanssa.

*Kehitetään **avoimuutta ja osallisuutta** koko kaupunkikonsernissa.*

Helsinki

Kaupunki edesauttaa dialogia sekä **aktivoi heikommassa asemassa olevia osallistumaan.** Asiakas on aina osallinen omassa palvelussaan.

Mitä osallisuusmalli on käytännössä?

Helsinkiläisten osallistumismahdollisuudet

Tee kaupungille aloite.

Tee ehdotuksia ja äänestä oman alueen rahankäytöstä.

Seuraa kaupungin päätöksentekoa verkossa.

Helsinki

Lähde vapaaehtoiseksi.

Pyydä apua ideaan stadiluotsilta.

Osallistu alueen keskusteluun verkossa tai kasvotusten.

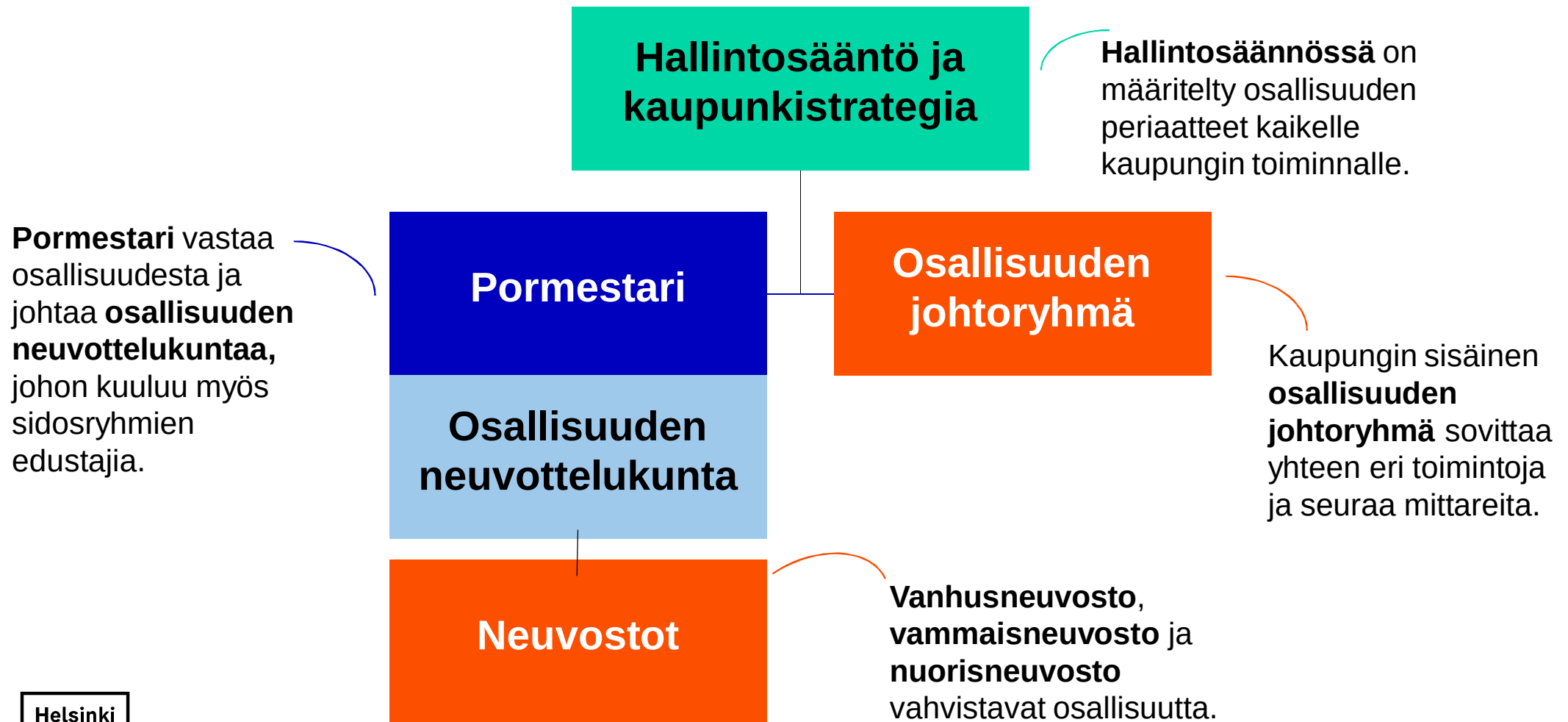
Käytä osaamistasi.

Osallistu palvelujen parantamiseen.

Varaa tiloja tapahtumiin.

Osallisuuden johtaminen kaupunkitasoisesti

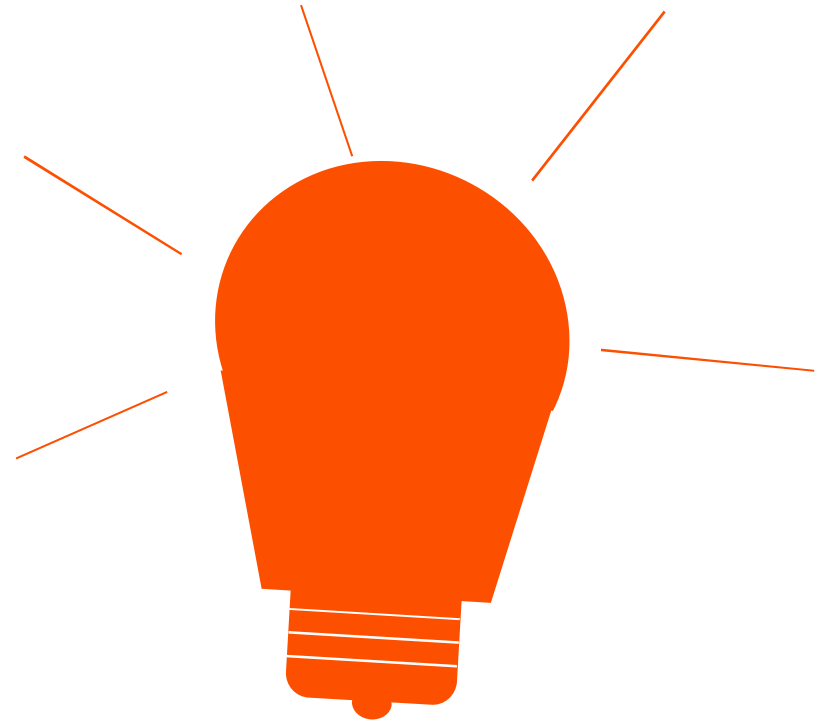
Toimialojen osallisuustyö

- Toimialat toteuttavat ja seuraavat osallisuutta omassa toiminnassaan yhteisten periaatteiden ja kaupunkistrategian mukaan.
- Palvelujen suunnitteluun kutsutaan mukaan asukkaita ja kumppaneita.
- Apulaispormestari vastaa toimialan osallisuudesta.
- Toimialalautakunnat raportoivat osallisuuden toteutumisesta kaupunkistrategian arvioinnin yhteydessä valtuustokauden puolella välissä.

Palautteet ja aloitteet

- Aloiteoikeus koskee kuntalain mukaan kunnan yksilö- ja yhteisöjäseniä sekä palvelujen käyttäjiä. Lisäksi nuorilla tehostettu aloiteoikeus. Aloitteet tuodaan valtuustolle tiedoksi kaksi kertaa vuodessa.
- Palautteisiin vastataan viiden arkipäivän kuluessa
- Palautteita analysoidaan ja niitä hyödyntäen kaupunkia kehitetään asiakaslähtöisemmäksi.

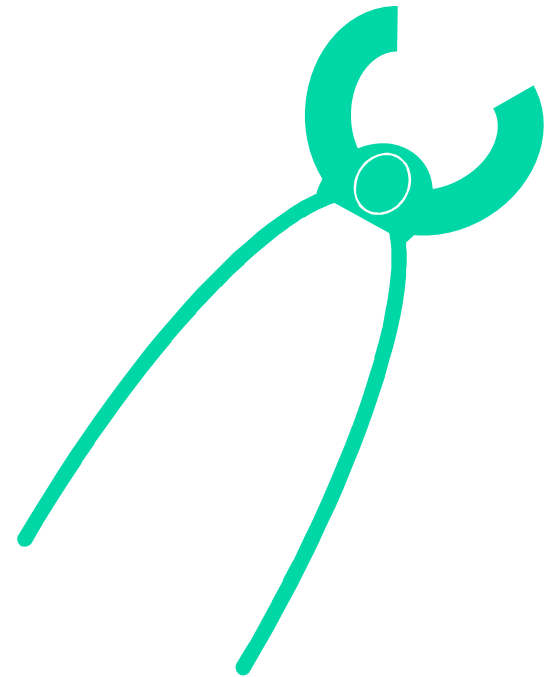
Vaikuttajatoimielimet

- Kuntalain mukaan kunnassa on vammaisneuvosto, vanhusneuvosto ja nuorisovaltuusto tai sitä vastaava nuorten vaikuttajaryhmä.
- Tasa-arvotoimikunta ja yhdenvertaisuustoimikunta
- Neuvostojen asiantuntemusta ja osaamista hyödynnetään aktiivisesti kaupungin toiminnassa.
- Yhdenvertainen osallisuus

Vapaaehtoistyön toimintamalli

- Helsingin vapaaehtoistyön mahdollisuudet löytyvät helposti yhdestä paikasta.
- Vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksia lisätään yhdessä järjestöjen kanssa.
- KUVA-toimialan koordinaattorit tukevat vapaaehtoistyötä kaikilla toimialoilla.

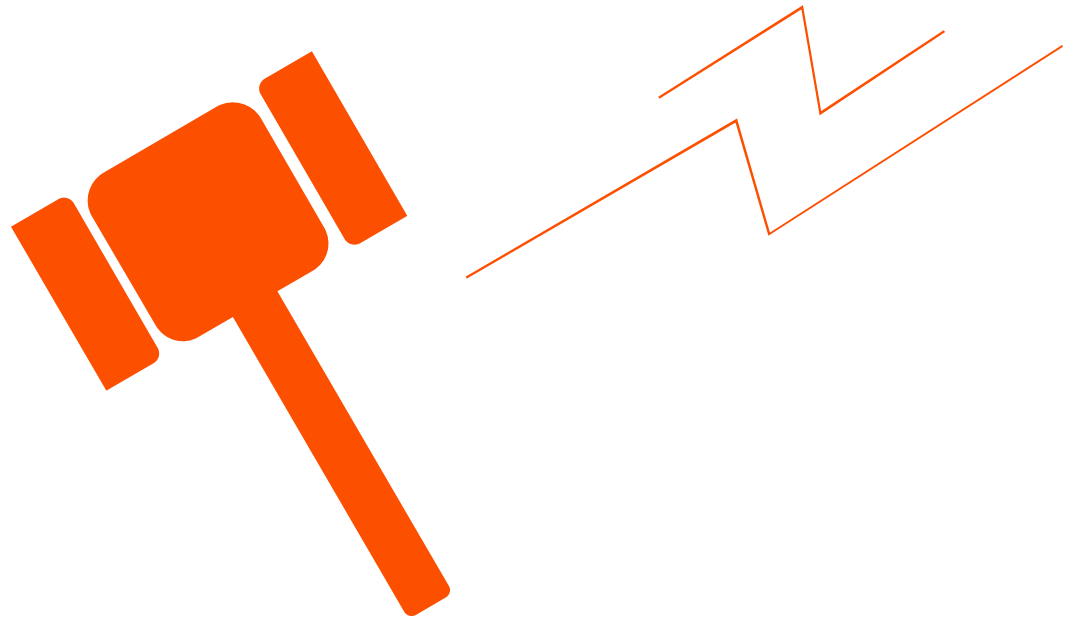
Tilat auki

- Perussääntö on, että kaupungin tilat ovat asukkaiden ja yhteisöjen helposti ja turvallisesti käytettävissä.
- Tiloilla on selkeät käyttöehdot.
- Tilat ovat sähköisesti varattavissa varaamo.hel.fi –tilavaraauspalvelun kautta

Avoim data

- Helsinki on avoimen datan ja päätöksenteon globaali edelläkävijä. Avoin data edistää päätöksenteon läpinäkyvyyttä, osallisuutta ja luottamusta kaupungin toimintaan.

Digitaalinen osallisuus

- Toimivat digitaaliset osallisuuskäytännöt tukevat muuta osallistumista ja helpottavat laajojen joukkojen osallisuutta.

Digitaaliset osallistumiskanavat

Digitaaliset kaupunkitasoiset, avointa lähdekoodia ja rajapintoja hyödyntävät, laiteriippumattomat kanavat:

- hel.fi/palaute
 - Helsinki-sovellus (Android ja iOS laitteille)
 - kerrokantasi.hel.fi
 - www.helsinkikanava.fi
 - (Kerrokartalla.hel.fi)
-
- osallistu.hel.fi (protovaiheessa)

Anna palautetta

Anna palautetta tai kysy, lähetä ehdotuksia, kiitoksia tai moitteita

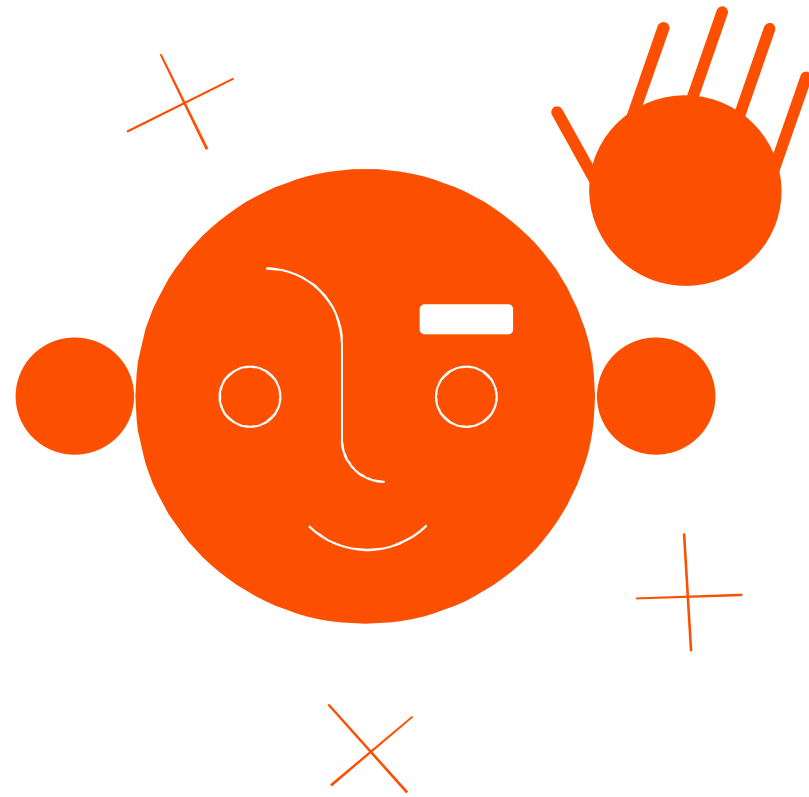
hel.fi/palaute

Helsinki

Osallistuva budjetointi ja alueellinen osallisuus

Alueellinen osallisuus

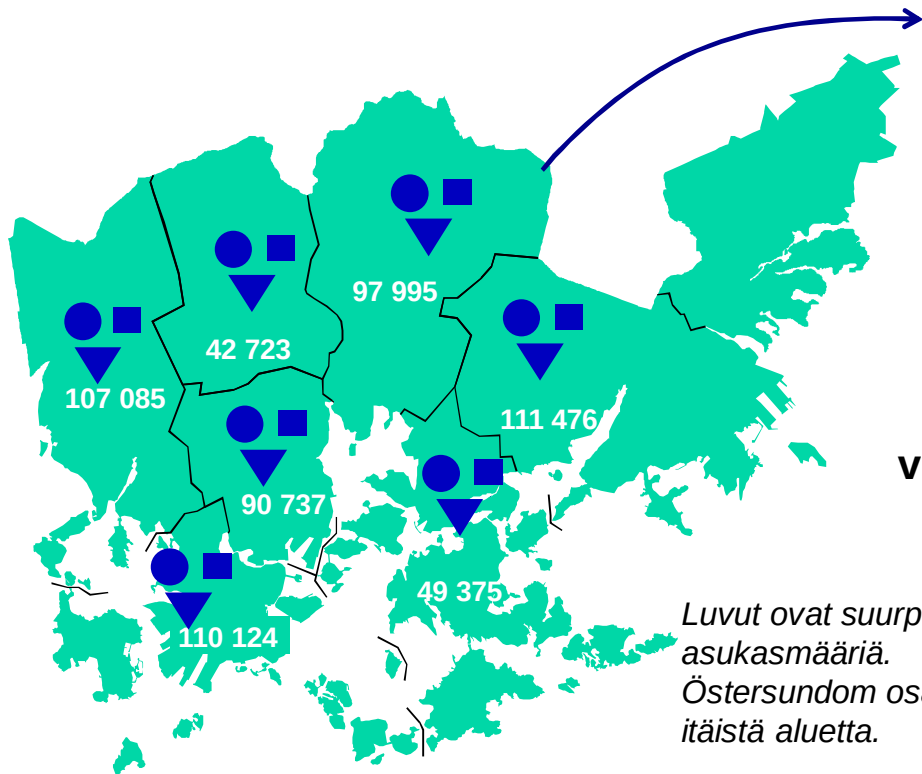
- Jokaiselle asuinalueelle nimetään **stadiluotsi** eli kaupungin työntekijä, joka auttaa ja vauhdittaa yhteisöjen aloitteita.
- Kunkin alueen foorumit suunnitellaan alueyhteisön ja kaupungin tarpeiden mukaisesti yhdessä asukkaiden kanssa.
- Kolme yritysluotsia eli kaupungin työntekijää vauhdittaa yritysten aloitteita sekä edistää alueellisia elinkeino- ja työllistymismahdollisuuksia.

1. Alueelliset foorumit ja stadiluotsit

- Valtuusto linjannut, että Helsinkiin ei luoda alueellisia päätöksentekaelimiä.
- Taloudellinen ja työntekijäapu asukkaiden ja yhteisöjen ehdotuksille ja aloitteille oli voimakkain toive kuntalaisten yhteiskehittämistilaisuuksissa.
- Stadiluotsi on kaupungin työntekijä, joka edistää kaupungin, kuntalaisten ja eri toimijayhteisöjen yhteistyötä sekä vauhdittaa kuntalaisten aloitteiden etenemistä. Stadiluotsit tekevät liikkuvaa työtä omalla alueellaan.
- Stadiluotsit myös tukevat osallistuvan budjetoinnin yhdenvertaista toteuttamista omalla alueellaan
- Jokaiselle kaupunginosalle nimetään stadiluotsi. Työntekijämäärän mitoituksen perustana on käytetty suurpiirijakoa (Östersundom yhdistetty Itäiseen suurpiiriin) eli seitsemää stadiluotsia. Asukkaiden ja yhteisöjen näkökulmasta ratkaisevampaa on tietää, kuka on oman kaupunginosan stadiluotsi.
- Alueiden eroista johtuen kullekin alueelle sopivat yhteistyöfoorumit tulee rakentaa asukkaiden ja kaupungin toimijoiden yhteistyönä.

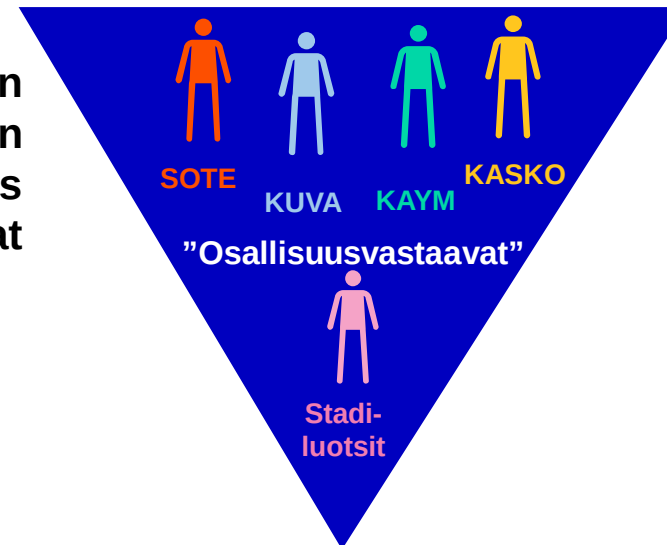
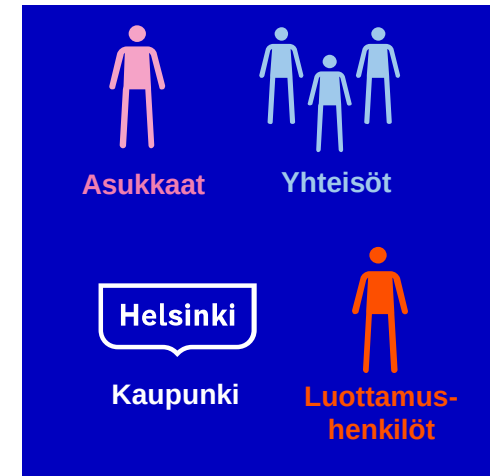
Alueellinen osallistuminen

Helsinki

Toimialojen alueellinen vuorovaikutus ja tilat

Kaupungin kasvot ja tuki osallistumiseen

Aluefoorumit, osallistuva budjetointi, tapahtumat ja verkostot

Osallistuva budjetointi

- Aukkaat äänestävät vuosittain noin 4.4 miljoonan euron käytöstä asukkaiden ehdotusten perusteella.
- Rahaa on sekä kaupunkitason että kunkin suurpiirin hankkeisiin. Suurpiireillä on rahaa asukasmäärän mukaan.
- Äänestysikäraja on 12 vuotta.

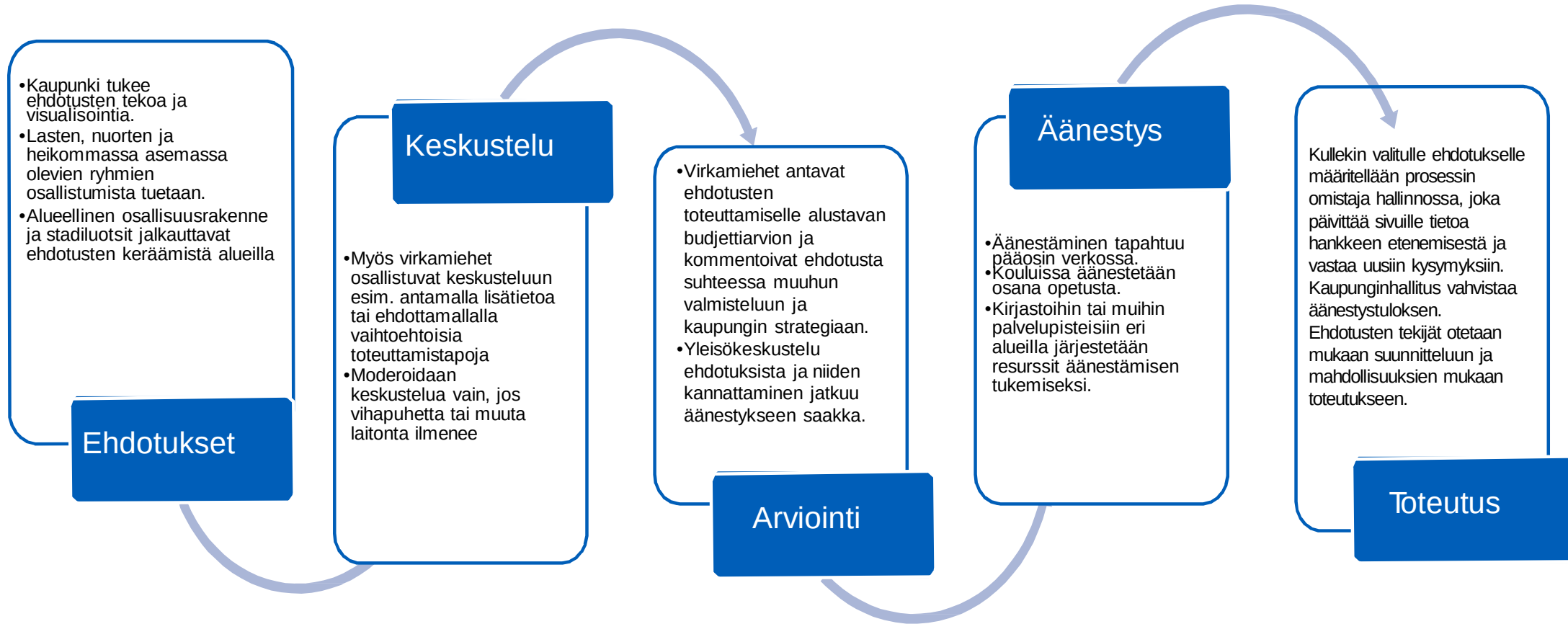
3. Osallistuva budjetointi

- Osallistuva budjetointi antaa kuntalaisille päätöksentekovaltaa rajatussa osassa kaupungin talousarviota. Osallistuva budjetointi toimii samalla kaupunginosittaisten tarpeiden esilletulon kanavana ja äänestysratkaisu niiden priorisoinnin tukena.
- Osallistuvaa budjetointia käyttävät mm. Pariisi, New York, Madrid, Seattle, Barcelona ja Reykjavik. Helsingissä sähköisenä järjestelmänä ehdotetaan käytettäväksi Barcelonan avoimen lähdekoodin järjestelmää, jolloin järjestelmää voidaan kehittää yhdessä.
- Sivuston testiversio jo valmiina <https://osallistu.hel.ninja/>
- Lähiörahaston muuttaminen osallisuusrahastoksi ja ohjaaminen osallistuvan budjetoinnin käyttöön luo mahdollisuuden noin 5 miljoonaan euroon vuodessa. Kolmasosa rahasta on varattu koko kaupungin hankkeisiin. Kaksi kolmasosaa on jaettu suurpiireittäin asukasmäärän mukaan. Lähiörahaston avulla on parannettu lähiöiden viihtyvyyttä ja toiminnallisuutta. Näin ollen voisi olla perusteltua asettaa tietyille osalle osallistuvan budjetoinnin hankkeita teemoitettuja erityisiä tasa-arvoa ja viihtyisyyttä parantavia tavoitteita ja rajoituksia.
- Kansainvälisesti matala osallistumisikäraja tukee uutta opetussuunnitelmaa sekä luo jokaiselle nuorelle todellisen vuosittaisen vaikuttamiskokemuksen. Heikommassa olevien osallistumista tuetaan kullakin alueella.

Prosessi osallistujien näkökulmasta

Prosessi hallinnon näkökulmasta

Osallisuuspele

Pelin tarkoitus

- Osallisuuspelin tarkoituksena on auttaa pelaajia pohtimaan, millä tavoin osallisuutta voitaisiin käytännössä toteuttaa Helsingin kaupungin eri toimialoilla, jotta osallisuus saataisiin osaksi päivittäistä toimintaa ja Helsingistä tulisi käyttäjä- ja asiakaslähtöinen kaupunki.

Tavoitteet

- Tutustua osallisuusmalliin ja luoda osallisuussuunnitelmaa koko henkilökunnan voimin.
- Saavuttaa yhteinen ymmärrys siitä, mitä osallisuus tarkoittaa omassa työssä ja miten se tällä hetkellä toteutuu.
- Sopia konkreettisia toimenpiteitä, joilla osallisuutta kehitetään jatkossa.

Roolit

Fasilitaattori

Fasilitaattori valmistelee työpajan, ohjaa keskustelua, seuraa ajankäyttöä ja huolehtii dokumentoinnista. Ihannetilanteessa pelissä on kaksi fasilitaattoria: toinen keskittyy pelin etenemiseen, pelaajien kannustamiseen ja keskustelun pitämiseen raiteillaan, toinen huolehtii ajankäytöstä sekä keskustelun dokumentoinnista.

Pelaajat

Pelaajat ovat henkilökuntaan kuuluvia, toiminnasta vastaavia henkilöitä. Työpaja toimii parhaiten kun pelaajia on 3–5. Jos pelaajia on enemmän, yksilötehtävät voi muuttaa paritehtäviksi.

”Johtaja”

On tärkeää, että peliä pelattaessa mukana on joku, jolla on valta tehdä päätöksiä toteutettavista toimenpiteistä.

Johtaja osallistuu peliin ja kiinnittää keskustelussa huomiota asioihin, joita organisaatiossa tulee kehittää osallisuuden lisäämiseksi. Kiistatilanteissa johtaja ratkaisee yhteisesti tehtävät päätökset.

ALUSTUS

RAJAUS

MIKSI?

MITÄ NYT?

MITEN NYT?

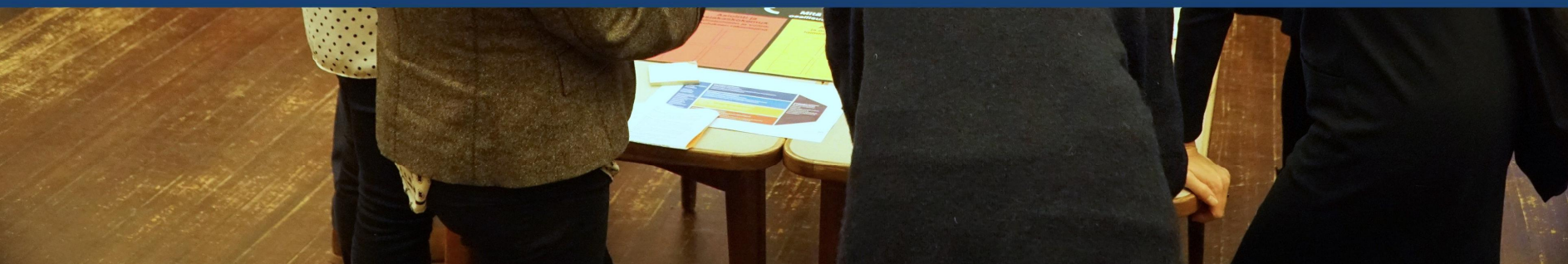
MITÄ
TULEVAISUUDESSA?

MITEN
TULEVAISUUDESSA?

DOKUMENTOINTI

Pelimateriaalit

